

Vasile Ernu

Generația canibală

Cartea maturității

Ediția a II-a revăzută

POLIROM

2025

Cuprins

<i>Scurtă cronologie a Tranziției.....</i>	<i>7</i>
<i>Când în drum spre Rai ajungi în Iad – sau cei patru cavaleri ai Apocalipsei. Visul de început.....</i>	<i>13</i>

Prima carte

Aer: spre Iași

Toamna și începuturile – primul drum	27
Schimbarea roților de tren – vin rușii	41
Fata cu trei bagaje și tehnicile de subzistență	55
Portarul și bairamul	69
Când au început și când s-au terminat anii '90? Istoria sucului TEC și prima sinucidere din Alexandru	83
Crâșme, triburi și oameni – la balenă, între Moby Dick și Cuibul de Cuci	95
L-am căutat La Doi Chiloți și l-am găsit la Gardu' Verde... ..	111
Haine de la ajutoare – uniforma tranziției	125
Mirosul hainelor secondhand – hainele de mort.....	135
Prietena mea genială și Rugăciunea din Piața Universității... ..	147
Istoria iubirii dintre Cleopatra și Zeus distrusă de un maidanez.....	163
De la Caritas la eliberarea totală	173
Triburi, triburi.....	185
Simona, tătăroaica din P7, și istoria nesului frecat	199
Iubire, tu, reșou de BCA.....	211

Supliment
Vânt: Timișoara

Timișoara sau orașul *stalker* – primul drum în România..... 223

Cartea a doua
Apă: spre Cluj

Jurnal de Cluj (I): Universitate, cum am devenit maghiar, <i>Philosophy & Stuff</i> , Music Pub, Croco, Insomnia.....	245
Jurnal de Cluj (II): practici sociale, Sinagoga/Casa Tranzit și iarăși <i>Philosophy & Stuff</i>	273
Hoinar prin Cluj – Gruia.....	291
Chefurile de Cluj și coșul de gunoi tricolor.....	305
Căminul 16 din „Hașdeu“ – templul studentului de pe Strada Vomei și copiii sculptori din Evul Mediu	317
Creier pe pereți, sânje pă linoleu sau Totul e decor, dați-mi un topor! Luna Amară – cum i-am cunoscut	333
Manelele trec Prutul cu greu după ce au cucerit lumea – cum am pierdut un pariu	345
Vara în care am devenit cetățean român – jucării, furat de porumb, trafic de repatrieri și Nokia 2010	361
În gară la Galați	375

Cartea a treia
Foc și pământ: Basarabia

„Prietenă cu tâmplesure, tovarășă de vreme rea!“ sau cum am aflat că suntem săraci	385
Cu personalul spre Târgu Bujor	401
Oamenii abandonați	413
Umorul tragic – primul conflict între triburi sau genealogia umorului estic	427

Spermă și sânge: transformările Basarabiei – de la instituții la străzi, de la cumetri la fini și bandiți.....	441
Imperiile se năruie – bagajul nu se pierde. Aventura bagajului/pachetului studentului basarabean din anii '90.....	459
Copiii Războiului Rece în căutarea speranței: protestantismul sovietic și cel american pe pământ basarabean.....	487
Pământ și inflație	499
Valoarea unui băț de cârnați – lecția inflației sau de ce femeia e eroul tranziției.....	515
Libertate și democrație fără dinți nu se poate... ..	529

Final

De la <i>Sălbaticii copii dingo</i> la <i>Generația canibală</i> – cum am ajuns să ne mâncăm între noi? Istoria dispariției Estului	541
<i>Mulțumiri</i>	555

Știam foarte vag câteva orașe cum sunt așezate pe hartă: Iași, București, Constanța și Timișoara, cred. Dar în rest geografia României era o necunoscută: mă orientam foarte greu. În Siberia cred că m-aș fi descurcat mult mai bine pentru că o învățasem, stăteam cu harta mereu în casă. În Imperiu geografia părea a fi o materie mai importantă chiar și decât istoria. În Imperiul Rus și în URSS, care l-a moștenit, era o materie de forță pentru că teritoriul era legat de putere. Știam binișor să mă orientez în orice regiune din Imperiu care putea fi cât toată Europa. Mai târziu aveam să mă minunez cât de mică este Europa: încapă într-o regiune din Siberia și mai rămâne loc – dar ce forță de imaginație și atracție are! Incredibil.

Domnul mi-a răspuns într-un fel care pe mine m-a făcut să continui întrebările.

— Meeerg pâââââăăăă la Vatra Dornei, a spus el lungind vocalele ca să-mi accentueze mărimea distanței.

Așa spuneau ai mei când mergeau departe, cum ar fi până la Vladivostok. Eu neștiind distanțele și înțelegând că omul merge foarte departe, iar trenul doar până la Timișoara, am întrebat:

— Dar câte ore se fac de la Iași la Vatra Dornei?

— Eee de meers, cam trei ore, a răspuns vecinul meu, lăsând să se înțeleagă că ar fi o distanță imensă.

Acesta avea să fie primul meu șoc cultural, căci eu nu înțelegeam dacă omul vorbește serios sau glumește prin felul lui de a se raporta la distanțe. Pentru mine această distanță era foarte mică: ieși din casă și mergi la raion, în vecini. Pentru acest om era o distanță imensă, cel puțin așa o percepea el. Imens pentru mine însemna zile, nu ore. Mi-am dat seama că felul *nostru* de a vedea distanțele și felul *lor* sunt foarte diferite. În timp aveam să înțeleg că eu chiar aveam o problemă cu acest tip de percepție a spațiului în toată Europa. Veneam de pe alte standarde și măsuri.

Mai târziu doar cu asiaticii și americanii m-am simțit mai apropiat în ceea ce privește felul de a percepe spațiile. În

Europa măsurile sunt altele. Totul pare mic, chiar minuscul – dar ce forță teribilă!

„Tuuumă la Vatra Dornei“, îmi sună și azi în minte. Ah, noua mea Patrie are alte măsuri, alte croiuri și alte mărimi care simt și gândesc aceste lucruri. Și am trecut prin Vatra Dornei în drum spre Timișoara.

Timișoara este primul oraș în care am debarcat după Revoluție. Am mai povestit puțin despre asta.

Aveam doar 19 ani, aveam încă pașaportul roșu sovietic și venisem pentru un prim schimb: noi reprezentam tineretul revoluționar din Basarabia și veniserăm, culmea, să facem un soi de lobby pentru acordarea unor burse de studii pentru tinerii basarabeni. Am fost primii care au venit oficial dintre cei tineri.

Eu făceam echipă cu Lilian Negură, iar în oraș mai era Sandu Tănase (viitor președinte al Curții Constituționale a Republicii Moldova), dar pe altă filieră, căci îmi amintesc că ne-am intersectat în Timișoara fiind cumva din același grup de la Chișinău – eram în postura de copii supersmart ai Basarabiei și chiar eram – și Lilian, și Sandu, chiar și eu –, fără falsă modestie, sunt realist – ne descurcam de minune în orice tip de discuție. Dar atunci totul era marcat de un entuziasm și o speranță la limita nebuniei.

În Timișoara am coborât într-o dimineață de vară: un soare plăcut, un cer jos și întins ca la mine în sud, în pustă. Era o gară mizeră: Timișoara a avut mereu probleme cu gara.

Primul lucru care mi-a sărit în ochi a fost mizeria foarte diferită de a noastră. Avea să fie prima mea temă de discuție la Universitate, unde un domn universitar avea să-mi dea un răspuns halucinant: moldovenii sunt de vină pentru mizeria din oraș. Pe atunci încă nu apăruse tema oltenilor și romilor de Timișoara. Cu timpul am observat că e o chestiune ciclică la Timișoara: alții sunt de vină. Dar atunci pentru mine a

fost un mare șoc – era clar că făceam parte din altă stilistică reflexivă.

Atunci eram copil, reacționez doar intuitiv și cumva cu acel spirit al dreptății încă nealterat specific adolescenților. Avea să rămână o veșnică temă de discuție cu prietenii mei bănațeni. După 33 de ani e la fel. Îmi place la nebunie să-i tachinez – din dragoste.

Dar orașul m-a impresionat: era prima mea ieșire din Imperiu. Atenție: eram un copil umblat – văzusem multe republici ale URSS-ului și multe orașe: Odessa, Riga, Tallinn, Vilnius, Minsk, Tbilisi, Erevan, Petersburg, Moscova, Kiev, Lvov, Cernăuți. Tata a avut grijă.

Timișoara mi-a lăsat o impresie puternică: spațialitatea, cu parcurile imense, orașul vechi unic în felul său și amestecul etnic colorat care atunci încă se păstra (acum a dispărut aproape total) – nu știai clar dacă cel cu care te împrieteneai e român, sârb, maghiar sau german. Am avut câțiva astfel de prieteni, care însă au plecat repede – dar unii mai rezistă.

Acea vară în Timișoara avea să mă introducă în atmosfera anilor '90 ai României: un amestec de libertate trăită la limita demenței, o isterie generală la limita iraționalului, o poftă de consum fără margini și o sete de viață pe care nu am mai întâlnit-o niciodată. Se trăia euforic, mereu am sentimentul că în anii '90 nu am dormit deloc, niciodată. Îmi amintesc de permanentele stări de euforie, de chefurile nocturne interminabile – nu aveam nici măcar un pat stabil, dormeam pe unde apucam, chiar și pe o bancă din parc.

Acolo am văzut cum se deschide noua lume – care nu era decât un Ocsko: acea faimoasă piață de mărfuri vechi și noi, dar musai „străine“. Astfel de piețe reprezentau în esență noua lume care venea peste noi – România ca un imens Ocsko: piața mare de vechituri, second și altele. Noi eram convinși că România va deveni un soi de Franță foarte rapid – adică imediat. Aveam tot ce ne trebuie: ne lipseau doar mărfurile. Cum le vom pune pe rafturi, totul se va liniști și vom trăi „normalitatea“. Încă nu știam că deveneam *ouroboros*.

Dar acea vară a fost de neuitat – Timișoara ca un *stalker* spre noua lume. Acolo am auzit cuvântul *strand* – nu îl știam. Acolo am băut primul Brifcor, care deja era înlocuit de Pepsi și alte chimicale ieftine și colorate. Acolo am văzut primele pachete de Assos, Camel și Kent, cred. Dar Assos era peste tot pe străzi. Acolo am sunat prima oară de la acele telefoane cu fise – erau mereu ocupate și puține. Acolo am văzut prima oară o discotecă românească, în campusul universitar: sunt greu de descris nopțile de weekend din '90 în campusuri. De fapt, ce weekend! Era un chef nonstop.

Se dormea cu rândul, cum se lucra în schimburi la uzină și la fabrică. În timp ce unii dormeau, alții chefuiau și pe urmă făceau schimb – flacăra trebuia întreținută, precum o linie de producție industrială, dar producea noii utopii și visuri. Eram într-un vis nedormit din care nu doream să ieșim. Dacă ieșeam, devenea coșmar.

Aici am văzut primele valute: mărci germane și dolari americani – hârtiile care deschideau drum spre viitor. Banii, adică mărcile și dolarii, aveau să însemne totul – aveau să devină hârtia prețioasă care înlocuia tot: de la societate la oameni și de la părinți la prieteni. Aceste hârtii au devenit atât de puternice, că nici un zeu sau Dumnezeu nu le putea înlocui; ele vor deveni zeul suprem – sau idol? Și așa aveau să și rămână.

La Timișoara am avut prima mea bancnotă de 100 de mărci germane. Nu am știut ce să fac cu ea, la întoarcere i-am dat-o cuiva s-o schimbe și a dispărut pe 30 de ani. Asta era puterea ei.

Ah – acolo am primit prima legitimație de presă de la niște tipi care făceau un soi de revistă, *Scandal*. Am folosit-o ani de zile în diverse situații.

La Timișoara am fost pentru prima dată la un restaurant privat. Într-o noapte niște prieteni noi de acolo ne-au dus undeva, într-o comună de la periferie, la un restaurant privat. Suna ca și cum ai merge pe lumea cealaltă pentru o noapte.

Timișoara a fost pentru mine *stalker*-ul în lumea nouă – amețitoare. Un oraș luminos – cel mai luminos de dincolo de munți, unde mie mi se par toate mereu mohorâte și întunecate. Timișoara e largă și luminoasă, dar și paradoxală: sunt o mulțime de lucruri ce mă atrag și-mi plac, mă fascinează, dar și destule care mă irită. Deci e un oraș viu!

Dar îi datorez această inițiere post-'89. Am trăit acolo nebunia epocii de început – un delir al plăcerii unei libertăți totale. Am trăit împreună începutul visului care mai târziu avea să devină un coșmar. Dar asta e altă poveste.

Am stat undeva pe o stradă aproape de Catedrală, la un subsol. A fost o vară cum rar se întâmplă: și acum aud strigătul „Hai la anti baby, avem pastile anti baby, anti baby cumpărăm, hai la anti baby!“. Nu știam ce înseamnă, dar știam că „Azi în Timișoara – mâine în toată țara“. Viitorul suna bine!

În Timișoara am avut privilegiul să stau în spatele Domului Catolic din Piața Unirii. Zilnic eram „deranjat“ de sunetele clopotelor de aici. Nu am mai trăit starea asta – sunetele atât de dese de clopot. Îmi plăcea mult cum sunau: dimineața, la amiază – faimosul dangăt de la 12 catolic – și seara. Parcă la frații ortodocși nu trag clopotele zilnic și așa de ritmat. Dar e un sunet care vine cumva din epoci vechi – adică genul de sunet care vrea să transmită o semnificație, un rost. Nimeni nu mai știe ce, dar el poartă cu sine această aură a reproducerii unui sens arhaic demult uitat.

Mica burghezie și clasa de mijloc stau frumos la soare pe terasele din Unirii, tinerii și artiștii se foiesc prin zonă și brusc la 12 – zdrang, zdrang – un sunet cristalin acoperă toată piața. Un sunet clar, produs de multiple clopote cu tonalități diferite, bine armonizate și ritmate, schimbă radical câmpul sonor. Orice DJ tehno de rit nou rămâne puțin în derivă: cum le fac, cum le produc? Sunt sunete din altă lume, foarte diferite de cele produse de lumea materială contemporană.

Există o istoricitate a sunetului care este foarte strâns legată de materia, obiectele și ființele care o produc. Ruralul produce un anumit tip de sunete mult mai apropiate de natură: se foșnește, se mugește, se behăie, se latră, se dă în foc. Toate acestea se aud bine și miros – sunt sunetele mirositoare. Epoca industrială vine cu sunetele ei: sirena, locomotiva, fabrica, uzina sună cumva mult mai mecanic și metalic. Și radioul și televiziunea au sunetele lor dincolo de ce reproduc. Până să apară telecomanda, canalul se schimba producând un sunet cunoscut generației mele. Așa cum sunetul „înghițirii“ peliculei unei casete de către un casetofon e un leitmotiv al generației mele: cum auzeam acel sunet, scoteam creionul sau pixul ca să reparăm ce se mai putea repara. Noua tehnologie digitală nu are sunet – ea poate doar să reproducă sunete, simulacre de sunete. Atingeră unei cifre pentru a da un telefon nu mai poate scoate acel sunet al telefonului cu disc, dar îl poate reproduce. Imaterialitatea sunetului prin reproducere schimbă mult tipul nostru de emoție și de percepție. E bine? E rău? Habar nu am. Eu mereu pledez pentru coexistența tuturor sunețelor și practicilor. Adică să aducem, să producem sunete noi fără a renunța la cele vechi, pe cât se poate.

În acest sens dangătul clopotelor are exact funcția asta de „istoricizare“ a sunetului. Adică e sunetul pe care de sute de ani l-au auzit generații și generații. E cam singurul lucru care ne leagă de stră-străbunici. Dar și unii de alții: e un sunet public, pe care toți îl recunoaștem. Adică e sunetul care ne face contemporani și solidari unii cu alții fără să ne dăm seama, dar funcționează dincolo de conștientizarea noastră. Asta este ceea ce eu numesc puterea materiei, designul materiei, care e deseori mai formativ decât puterea nonmaterială.

Timișoara este definită mai ales de acest sunet.

Când am ieși din piață, m-au luat în primire punkiștii: un amestec straniu de timișoreni de toate limbile cu olteni scăpați printre ei. Se vorbea natural în câteva limbi și niciodată